

Kulttuurilautakunta 19.09.2023 § 40

§ 40

Valtuustoaloite Espoo arvioi asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimintojen vaikuttavuutta sekä kehittää edelleen toimenpiteitä koetun hyvinvoinnin ja asukkaiden terveyden vahvistamiseksi

Valmistelijat / lisätiedot:
Kasvi Tiina
Mattila Virpi
Uppa Marianne
Joensuu Minna
Kaarnalehto Annika
Lostedt Marika
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kulttuurijohtaja Tommila Susanna

Kulttuurilautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Johanna Värmälän ym. 15.5.2023 jättämään valtuustoaloitteeseen asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimintojen vaikuttavuuden sekä koetun hyvinvoinnin vahvistamiseksi sekä toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Hietanen Grannin kannattamana teki seuraavan lisäyksesityksen päätösesitykseen:
Kulttuurilautakunta edellyttää, että Espoo tutkii sopivien mittareiden asettamista arvioimaan asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimintojen vaikuttavuutta yhdessä muun kaupungin hyvinvointityön ohessa. Tällä mahdollistetaan hyvinvoinnin kehittymisen seuranta ja oman toiminnan vaikuttavuuden mittaaminen.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Hietasen lisäysehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi kulttuurilautakunnan hyväksyneen sen.

Päätös

Kulttuurilautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että valtuusto merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Johanna Värmälän ym. 15.5.2023 jättämään valtuustoaloitteeseen asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimintojen vaikuttavuuden sekä koetun hyvinvoinnin vahvistamiseksi sekä toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Lisäksi kulttuurilautakunta edellyttää
- että Espoo tutkii sopivien mittareiden asettamista arvioimaan asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimintojen vaikuttavuutta yhdessä muun kaupungin hyvinvointityön ohessa. Tällä mahdollistetaan hyvinvoinnin kehittymisen seuranta ja oman toiminnan vaikuttavuuden mittaaminen.

Selostus

Johanna Värmälä sekä 15 muuta valtuutettua ovat 15.5.2023 jättäneet valtuustoaloitteen, jossa esitetään, että Espoo arvioi asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimintojen vaikuttavuutta sekä kehittää edelleen toimenpiteitä koetun hyvinvoinnin ja asukkaiden terveyden vahvistamiseksi.

Valtuustoaloitteessa todetaan seuraavasti:

Vaikka espoolaisten lasten ja nuorten hyvinvointia on edistetty eri tavoin, heidän hyvinvoinnissaan ja terveydessään on paljon parannettavaa. Myös Espoon tarkastuslautakunta on puuttunut tilanteeseen. Tarkastuslautakunnan mukaan mm. lasten ja nuorten hyvinvointiin sekä harrastamiseen kohdistuneita tulostavoitteita ei ole saavutettu. Vaikuttaa myös siltä, että yli 18-vuotiaat nuoret eivät saa kunnolla tukea harrastamiseen ja siten syrjäytymisen ehkäisyyn, koska nuorten saamista seuratoimintaan yritetään kannustaa Suomen harrastamisen mallin ja Espoon maksuttoman harrastamisen polun mukaisesti. Mallin ja polkumme tarkoituksena on mahdollistaa koulupäivän yhteydessä kaikille lapsille ja nuorille maksuton ja mieluisa liikunta- tai muu harrastus. Tuo työ ei siis kohdistu yli 18-vuotiaisiin ja alle 29-vuotiaisiin nuoriin, joiden turvana on kuitenkin nuorisolaki. Myös pääkaupunkiseudun kaupunkien sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) tarkastuslautakunnat ovat arvioineet yhdessä alueen lasten ja nuorten hyvinvoinnille asetettujen tavoitteiden toteutumista ja miten niitä on edistetty. Arvioinneissa havaittiin, että erityistä huomiota olisi kiinnitettävä maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten lasten ja nuorten hyvinvointiin. Espoon tarkastuslautakunta toteaa hyvin vuoden 2022 arviointikertomuksessaan. Lasten ja nuorten hyvinvointiin voidaan jatkossakin vaikuttaa parhaiten siellä, missä lapset ja nuoret viettävät arkeaan eli kouluissa, oppilaitoksissa, harrastuksissa ja perheissä. Tuohon luetteloon pitäisi kuitenkin vielä lisätä yhteisöt eli eri järjestöt, joissa lapset ja nuoret viettävät aikaansa. Yhteisöjen toiminnassa on vielä kartoitettavaa, jotta voitaisiin vahvistaa yhteistyötä kyseisten toimijoiden kanssa asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Lisäksi eri kaupunkien, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen ja HUSin kanssa tehtävällä yhteistyöllä on merkitystä. Espoon tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen perusteella vaikuttaa siis siltä, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteuttamisessa on tarkistettavaa. Vuosia käytössä olevia toimintamalleja tulee uudistaa siltä osin, kun niissä on parannettavaa. Tavoitteena tulee olla sosiaalisesti laadukas Espoo, joka on turvallinen, mahdollistava ja osallistava.

Vastaus on valmisteltu yhteistyössä konsernihallinnon, kasvun ja oppisen toimialan sekä elinvoiman tulosalueen kesken.

Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia

Kuntalain 1§ mukaan kunnan tehtävänä on edistää sen asukkaiden hyvinvointia. Kunnan tehtävät eivät ole toisistaan erillisiä palveluita kuntalaisille, vaan ne luovat yhteistyössä asukkaille toimivan arjen ratkaisuja ja sujuvan elämän edellytyksiä. Näin mahdollistetaan erilaisista taustoista tulevien ihmisten samanlaiset mahdollisuudet hyvään elämään.

Lasten ja nuorten harrastaminen on tärkeä osa heidän kokonaisvaltaista kehitystään ja hyvinvointiaan. Harrastaminen tarjoaa heille monia mahdollisuuksia oppia uusia taitoja, kehittää luovuuttaan ja vahvistaa itsetuntoaan. Se myös auttaa lapsia ja nuoria luomaan sosiaalisia suhteita, kotoutumaan ja sitoutumaan osaksi ympäröivää yhteiskuntaa.

Espoo-tarinan mukaisesti Espoo on oppimisen ja sivistyksen kärkikaupunki. Toteutamme tätä visiota monin erilaisin lasten ja nuorten hyvinvointia edistävin tavoin kaupunkitasoisesti ja yhdessä kumppaneidemme, kuten järjestöjen ja seurojen kanssa. Hyvinvointityössä tärkeä rooli on myös kunnan ja hyvinvointialueen välisissä toiminnoissa. Yhteistyön muodot ovat muutoksen tuoreuden vuoksi vasta rakentumassa, mutta toimintaa tehdään laajasti muun muassa Hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämisen ohjausryhmässä sekä ikäkausittaisissa hyvinvoinnin edistämisen ohjausryhmissä ja erilaisissa asiantuntijaryhmissä.

Lasten ja nuorten hyvinvointi ja harrastaminen

On tärkeää, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus osallistua harrastuksiin riippumatta heidän taloudellisesta tai sosiaalisesta taustastaan. Tavoitteena on, että jokaisella lapsella ja nuorella on vähintään yksi mieluinen harrastus. Mahdollisia harrastamisen esteitä, kuten harrastuksen hintaa tai saavutettavuutta pyritään poistamaan yhteistyössä kumppaneiden kanssa erilaisin mahdollisin toimenpitein.

Toukokuussa 2023 valmistuneessa Juan Variksen sosiaalitieteiden maisteriohjelmaan liittyvässä espoolaisten koululaisten ohjatun harrastamisen tutkimuksessa selvitettiin oppivelvollisuusikäisten lasten ja nuorten harrastamista Espoossa. Tutkimuksessa selvisi, että yleisesti suosituimmat harrastusmuodot uudeksi harrastukseksi olivat liikuntaharrastukset, taide- ja kädentaitoharrastukset ja media- ja digitaaliset harrastukset. Tutkimuksen mukaan lasten ja nuorten harrastamattomuuteen on useita syitä, mutta etenkin nuorilla aikuisilla harrastaminen vähenee opintojen ja työn viedessä isomman osan vapaa-ajasta.

Peruskouluikäisille järjestettävien maksuttomien harrastusten osalta Espoon noudattaa Harrastamisen Suomen mallin periaatteita oman harrastuspolkunsä ja harrastusiltapäivän kautta. Espoon harrastuspolku - Hobbystigen i Esbo -toimintamallissa tavoitellaan jokaiselle peruskouluikäiselle espoolaiselle lapselle ja nuorelle selkeää polkua mieleisen harrastuksen pariin, perheen taloudellisista lähtökohdista riippumatta. Harrastuspolun lapsista ja nuorista merkittävä osa, 25 % on sellaisia, joilla ei ole aiemmin ollut yhtään harrastusta. Espoon harrastuspolun toimintaan saadaan vuosittain valtionavustus, joka mahdollistaa maksuttomien harrastusten järjestämisen espoolaisissa kouluissa. Lukukaudella 2023–2024 on yhteensä 30 eri harrastustoimijaa tuottamassa palveluja kaikille peruskouluille, yhteensä yli 230 erilaista harrastusryhmää. Osa harrastuksista toteutetaan etänä verkkoryhminä. Koulut valitsevat tilojen ja ajankohdan puolesta sopivat harrastusryhmät harrastuspolun hankkimasta valikoimasta ja toimintaa kehitetään lukuvuoden aikana erityisesti lasten ja nuorten harrastamiseen liittyvässä kuulemisessa. Tasapuolisia harrastusmahdollisuuksia edistetään yhteistyössä koulujen kulttuuri- ja yhteisöohjaajien kanssa, vahvistamalla kulttuurista saavutettavuutta, edistetään erityistä tukea tarvitsevien osallistumismahdollisuuksia lisäämällä ryhmiä ja palveluntuottajien koulutusta. Harrastuspolun tiimi edistää aktiivisesti Espoon kaupungin yhteistä harrastusviestinnän alustaa, harrastushakua, espoo.fi-verkkosivustolle. Alusta julkaistiin elokuussa 2023 <https://www espoo.fi/fi/harrastushaku>

Yli 18-vuotiaiden nuorten hyvinvointia tuetaan useiden harrastamiseen liittyvien toimenpiteiden avulla. Kaikille avoimen harrastushaku-verkkosivuston lisäksi Kasvun ja oppimisen lautakunta myöntää avustuksia harkintansa mukaan espoolaisten nuorisoyhdistysten, nuorisojärjestöjen tai nuorten toimintaryhmien nuorisotoimintaan. Avustukset on tarkoitettu alle 29-vuotiaiden nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaan aktiivisen kansalaisuuden tukemiseen, nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen, nuorten itsenäistymisen tukemiseen, sekä päihteettömyyden edistämiseen.

Ohjaamotalo on palvelukokonaisuus alle 30-vuotiaille nuorille aikuisille. Ohjaamotalossa eri toimijat auttavat nuoria opiskeluun, ammatinvalintaan ja toimeentuloon liittyvien asioiden lisäksi myös hyvinvointiin ja vapaa-ajanmahdollisuuksiin liittyvissä asioissa. Etsivän nuorisotyön asiakkaaksi voivat hakeutua alle 29-vuotiaat, koulutuksen ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat nuoret. Liikunnan ja urheilun tuloksikkoo seuraa aktiivisesti yleisiä liikuntatrendejä muun muassa rakentamalla lisää frisbeegolf-ratoja ja ulkokuntosaleja kaikkien kuntalaisten käyttöön sekä lisäämällä e-sportin kaltaisia digitaalisia liikuntapalveluita. Yli 18-vuotiaiden liikuntaharrastustoiveita on suunnitteilla kartoittaa sosiaalisen median alustoilla olevilla kyselyillä tai mahdollisesti TE-palveluiden kautta. Erityisesti täysi-ikäisten hyvinvointityön tukemisessa korostuu olemassa olevien palveluiden viestintä ja markkinointi sekä kohderyhmien tavoittaminen.

Kaupunkitasoinen osallisuustyöryhmä suunnittelee, kehittää ja toteuttaa osaltaan hyvinvointia toimimalla osallisuuden toimijoiden verkostona. Kaupunkitasoista osallisuuden kehittämistä johdetaan konsernihallinnosta, ja nuorisopalveluissa on käytössä osallisuuden ja vaikuttamisen polku, joka kuvaa osallisuuden mahdollisuuksia nuoren näkökulmasta, sekä sitä, kuinka voimme olla aikuisina tukemassa sitä.

Lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on tärkeässä osassa kuntalaisten palveluja. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämässä pyritään monipuolistamaan harrastusmahdollisuuksia ja tarjoamaan erilaisia harrastusvaihtoehtoja, jotta jokainen lapsi ja nuori voi löytää itselleen sopivan ja kiinnostavan harrastuksen sekä tarjoamaan taloudellista tukea, jotta kaikilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus osallistua harrastuksiin riippumatta perheen taloudellisesta tilanteesta. Mieluisa vapaa-ajanharrastus edistää tehokkaasti myös kotoutumista ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Tavoitteen saavuttamiseksi jatketaan kaupunkitasoista yhteistyötä hyvinvointialueen, seurojen ja järjestöjen sekä muiden toimijoiden kanssa.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustoaloite espoolaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi Värmälä Johanna ja 15 muuta

Tiedoksi